

Arealbruk i Gruveområder.

- Hvilke restriksjoner bør legges på arealbruk i kommuner med gamle gruveområder for å unngå vannforurensningsproblem.

Av Hans Einar Thompson

Hans Einar Thompson er ordfører i Folldal

Innlegg fra seminar 7. mars 2002

Folldal kommune.

Folldal ligger i det nord/vestre hjørnet av Hedmark Fylke. Mesteparten av kommunens 1275 kvadratkilometer ligger over skoggrensa. Landskapet og omgivelsene har i hovedsak et variert og åpent preg, men i sør markerer Rondane seg tydelig, med topper over 2100 m. Klimaet er tørt med en årsnedbør på omlag 450 millimeter. Kommunen har ca 1800 innbyggere og kommunesenteret ligger på 720 moh. Gruvedrift og jordbruk har vært hovednæringer siden siste halvdel av 1700-tallet. Gruvehistorikken, med tilflytting av folk fra inn- og utland, har gitt kommunen verdifulle impulser utenfra. I 1993 opphørte gruvedriften, noe som resulterte i en sterk omstillingsprosess i 10-årsperioden 1988-1997.

Tidligere boligfelt.

- Utbygging av boligfeltet Nybyen begynte på 1950-tallet med en stor

utbyggingsvekst i forbindelse med at Folldal Verk AS etablerte seg på Hjerkinns i overgangen 1960-1970. Det meste av ledningsnett som er påvirket av surt gruvevann ble lagt omkring 1965-72. Graving i området har vist at tidlig lagt betongrør nærmest er forvitret og ligger som et skall beskyttet av de stedlige massene.

- Folldal kommune er anbefalt at det gamle overvannsnett graves opp og at det legges nytt ledningsnett i dobbeltvegget anleggør i samme traseer som tidligere. Videre anbefales at ledningsnett legges noe dypere enn det gamle for å bedre fall forholdene på deler av strekningen.
- Folldal kommune mener at problemet er så vidt særegent, at det ikke er rimelig at kommunen alene skal slite med slike ekstraordinære vedlikeholdsproblemer pga gamle forurensningskilder.

Natur og miljø.

- I vår nye kommuneplan sier vi at i Folldal skal vi forvalte og høste naturen slik at kvaliteten og produksjonsevnen bevares for framtida.
- Folldal kommune skal være en pådriver og deltager i arbeidet for å begrense forurensningen fra gruveområder. Det skal arbeides for å få bygget et fullgodt renseanlegg med statlig finansiering innen 2005 og for å frigjøre Miljøsikringsfondet for kommunens utgifter til drift av dreneringssystemet for gruvevannsavrenningen. Kommunen vedlikeholder i dag avløp, renseanlegg og slambehandlingsanlegg, og vedlikeholder dreneringssystemet for gruvevannsavrenningen.

Oppsamling av forurenset vann.

- Det er viktig å unngå at forurenset vann kommer i grunnvannet og dermed til vassdrag. I Folldal har vi problemer med at rørnettet som skal samle opp vannet smuldrer opp (korroderer) som følge av at vannet er svært surt, pH ned mot 2. Dette vil særlig gjelde gamle betongrør som etter hvert vil måtte erstattes med motstandsdyktige rør i plast.
- I tillegg, dersom vassdrag ikke skal bli forsura og forurensa av tungmetaller, må det bygges en eller annen form for renseanlegg slik at en renser vannet før utslipp til resipient.

Oppsamling av overflatevann.

- Overflateavrenning bør ikke få

blande seg med forurensa gruvevann, da dette vil gi utfelling av jern som igjen fører til at oppsamlingssystemene tetter seg.

- Det må da etableres avskjæringsgrøfter, som helst skal være så brede og dype at de er vedlikeholdsfrie.
- I tillegg bør de også avskjøre og samle opp grunnvannet, for å unngå blanding av vann som nevnt over.
- Det kan da, i tillegg til å ha dype grøfter, være nødvendig med injisering av et svellstoff i grunnen under grøfta. En vil da «tvinge» grunnvannet opp.

Gruveforurensningens betydning for Folla.

- Folla er ca. 108 km lang og har et nedbørfelt på 2170 km². Med bakgrunn i den berggrunn og de løsavsetninger Follas nedbørsfelt representerer, har vassdraget de beste naturgitte forutsetninger for å være ei god fiskeelv. Her er gode næringsforhold og ingen forurensningstrusler. Helt siden gruvedriften startet i Folldal i 1748 er Folla tilført forurensninger fra denne type virksomhet. Forurensningen knyttet til gruvedriften omfatter avrenning fra gravene og massedepoier av kisholdig steinmateriale. Vannet fra slike områder er til dels surt og rikt på tungmetaller. For fisken er høye verdier av sink og kobber av stor negativ betydning. Høye jernkonsentrasjoner er også uheldig for det biologiske miljø i vassdraget. Dagens generasjon folldøler synes å

ha «vendt seg til» forholdene, selv om forurensningene er lett synlige og til stor skade for fiskebestanden.

- I henhold til NIVA's undersøkelser i vassdraget siden gruvedriften opphørte i 1993, er nær 12 km av de sentrale deler av elva tilnærmet fisketom.

Restriksjoner på arealbruk.

- Bygging i områdene som mistenkes å være forurenset bør unngås, dvs spesielt nedstrøms et forurensa grunnvann / overflateavrenning etter hvert vil kunne tære på bygningstekniske installasjoner m.v.
- I Folldal har vi som tidligere nevnt Nybyen, der en nå ser at dreinsledningsnettets viser tydelige tegn på korrosjon.
- Kommunen bør her faktisk seriøst vurdere å skifte ut en del ledningsnett, før det bryter sammen av seg selv.
- Tilsvarende korrosjon vil en også kunne få på grunnmurer. I følge plan- og bygningsloven må bygging ikke finne sted dersom det ikke er sikret mot fare eller vesentlig ulempe, jfr. §68 nedenfor.

Paragraf 68. Byggegrunn. Miljøforhold.

- Grunn kan bare deles eller bygges dersom det er tilstrekkelig sikkerhet mot fare eller vesentlig ulempe som følge av natur- eller miljøforhold.

- Kommunen kan for grunn eller område som nevnt i første ledd, om nødvendig nedlegge forbud mot bebyggelse eller stille særlige krav til byggegrunn, bebyggelse og uteareal.

- Det vil være kommunens ansvar å påse at disse forholdene er avklart.

Bygging i verneområder.

- Folldal Verk er et stort verneområde, hvor en ikke umiddelbart får bygge eller endre bygging.
- Det er også uttrykt tidligere at en ikke er negativ til den vegetasjonsveksten som kommer i ytterkantene av verneområdet.
- Altså at de åpne flatene blir noe mindre, men fortsatt slik at det unike gruveområdet ikke endrer karakter.

- En slik tilvoksing vil gjøre området noe mindre sårbart for avrenning etc.

Grunneierens ansvar.

- Folldal kommune er ikke grunneier overalt
- Næringsdepartementet/Bergvesenet er grunneier på 2 områder ved Verket og 1 område ved Søndre Geitryggen
- Folldal kommunestyre gjorde vedtak 26.04.01 bl.a.

Folldal kommune mener at staten som grunneier må inn å ta sitt ansvar.